

LATINŠČINA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ◀

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2012**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

ric

Državni izpitni center

KAZALO

1	UVOD.....	5
2	IZPITNI CILJI	6
3	ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	7
3.1	Shema izpita.....	7
3.2	Tipi nalog in ocenjevanje.....	8
3.3	Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov.....	9
4	IZPITNE VSEBINE IN CILJI	13
4.1	Jezik	13
4.2	Književnost.....	17
4.3	Kultura in civilizacija	20
4.4	Izbor književnih besedil	22
5	PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT	23
5.1	Prevod	23
5.2	Jezik – obvladovanje oblikoslovja in skladnje.....	25
5.3	Književnost.....	27
6	USTNI IZPIT	29
6.1	Primeri nalog	29
7	KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI	31
8	LITERATURA.....	32

1 UVOD

Predmetni izpitni katalog za splošno matura Latinščina (v nadaljnjem besedilu katalog) je sestavljen na podlagi učnega načrta za latinski jezik v klasični gimnaziji in v gimnaziji¹ ter temelji na sklepih Državne komisije za splošno matura o strukturi izpitov in predmetnih izpitnih katalogov, opredeljenih v veljavnem *Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno matura*. Katalog opredeljuje izpitne cilje, učne vsebine in standarde znanja ter oblike, načine in merila za ocenjevanje znanja latinščine pri splošni maturi.

Splošna matura iz latinščine se lahko opravlja na osnovni (OR) ali na višji ravni (VR).

¹ Učni načrt. Latinščina [Elektronski vir]: gimnazija: splošna, klasična gimnazija: obvezni predmet, izbirni predmet, matura (455 ur) / predmetna komisija Gregor Pobežin, Matej Hriberšek, Katja Pavlič Škerjanc. - Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008. Sprejeto na 110. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008.

2 IZPITNI CILJI

Kandidat² naj pri splošni maturi pokaže takšno obvladovanje jezikovnih zakonitosti latinskega jezika na fonetični, morfološki, sintaktični in leksikalni ravni, da je sposoben:

- pravilno brati latinska besedila po pravilih avtentične in tradicionalne izgovarjave,
- razumeti izvorno latinsko besedilo in ga posloveniti: na osnovni ravni lažje, na višji zahtevnejše besedilo; na obeh ravneh so besedila po potrebi prirejena in ustrezno komentirana; dovoljena je uporaba slovarja in slovnice,
- tvoriti pravilne oblike, besedne zveze in stavke glede na jezikovna pravila klasične latinščine.

Kandidat naj poleg tega na obeh ravneh pisno in ustno pokaže:

- temeljno znanje o zgodovini rimske in latinske književnosti, in to o posameznih obdobjih, zvrsteh, avtorjih in njihovih delih,
- poznavanje temeljnih civilizacijskih značilnosti rimske antike, bodisi političnih bodisi kulturnih, zlasti pa tistih, ki jih je kot dediščino preteklosti sprejel sodobni svet,
- poglobljeno poznavanje vnaprej določenih latinskih besedil v izvorniku in v prevodu (na osnovni ravni manj in lažjih, na višji več in zahtevnejših), pridobljeno na temelju šolske obravnave in samostojnega branja, tako da bo:
 - odgovarjal na vprašanja o avtorju, zvrsti oziroma obdobju,
 - odgovarjal o vlogi posameznih sestavin besedila (osebe, dogodki, tema),
 - pojasnil strukturalni in vsebinski pomen posameznega odlomka ali dela besedila glede na celotno besedilo,
 - predstavil lastne misli in odnos do posameznih vprašanj, vsebovanih v besedilu oziroma povezanih z besedilom.

² V predmetnem izpitnem katalogu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Splošna matura iz latinščine bo potekala v skladu s katalogom ter Zakonom o maturi in podzakonskimi predpisi. Znanje kandidatov bo preverjeno pisno in ustno, ocenjeno pa zunanje in notranje. Pisni izpit, katerega vrednost je 80 % končne ocene, bo ocenjen zunanje, ustni izpit, katerega vrednost je 20 % končne ocene, pa notranje.

3.1 Shema izpita

Splošna matura iz latinščine je na obeh ravneh sestavljena iz pisnega in ustnega izpita. Pisni izpit traja 180 minut in vključuje dve izpitni poli: Izpitno polo 1 – Prevod, ki se rešuje 90 minut, Izpitno polo 2 A – Jezik, ki se rešuje 40 minut, in Izpitno polo 2 B – Književnost, ki se rešuje 50 minut. Ustni izpit obsega tri naloge in traja do 20 minut.

3.1.1 Osnovna in višja raven

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Pisni izpit iz latinščine pri splošni maturi je na obeh ravneh sestavljen iz dveh izpitnih pol: prevodne in jezikovno-književne.

Izpitna pola	Naslov	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1	Prevod	90 minut	40 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik, latinsko-slovenski slovar in latinska slovnica
2 A	Jezik	40 minut	20 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik, latinsko-slovenski slovar
2 B	Književnost	50 minut	20 %		
Skupaj		180 minut	80 %		

Po zaključku pisanja Izpitne pole 1, tj. pred začetkom pisanja Izpitne pole 2, je 30-minutni odmor.

► Ustni izpit – notranji del izpita

Naslov	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
Prevod latinskega besedila v slovenščino		4%	notranje	nalivno pero ali kemični svinčnik, latinsko-slovenski slovar
Jezikovna naloga		8%		
Književna naloga		8%		
Skupaj	do 20 minut	20 %		

3.2 Tipi nalog in ocenjevanje

3.2.1 Osnovna raven

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Izpitna pola (IP)	Tip naloge	Število nalog	Ocenjevanje
1	Naloga polodprtega tipa: prevod	latinsko besedilo z okrog 120 besedami	60 točk
Skupaj IP 1		1	60 točk
2 A	Naloge zaprtega tipa	4–5	vsaka naloga od 1 do 20 točk
	Naloge polodprtega tipa	do 5	vsaka naloga od 1 do 18 točk
Skupaj IP 2 A		do 10	35 točk
2 B	Naloge zaprtega tipa	do 3	vsaka naloga od 1 do 10 točk
	Naloge polodprtega tipa	do 5	vsaka naloga od 20 do 30 točk
	Naloge odprtega tipa: daljši pisni sestavek	do 2	vsaka naloga od 15 do 20 točk
Skupaj IP 2 B		do 10	50 točk
Skupaj IP 2		do 20	85 točk

► Ustni izpit – notranji del izpita

Tip naloge	Ocenjevanje
Naloge polodprtega tipa: prevod kratkega latinskega besedila v slovenščino	4
Naloge polodprtega tipa s kratkimi odgovori	16
Skupaj	20 točk

3.2.2 Višja raven

Tipi nalog in ocenjevanje so enaki kakor na osnovni ravni; latinsko besedilo v prevodni enoti je nekoliko daljše (130 besed) in zahtevnejše, izbor književnih besedil pa vključuje več besedil v izvorniku in prevodu.

3.2.3 Naloge v posameznih delih izpita

► Izpitna pola 1 – Prevod

Prva izpitna pola obsega prevod in je posebna za vsako raven splošne mature.

Prevod na osnovni ravni vsebuje temeljito prirejeno in komentirano izvorno latinsko besedilo, ki ga morajo kandidati prevesti v pravilno in slogovno ustrezno slovenščino. Latinsko besedilo, ki vsebuje le temeljno besedišče in strukture, ima okrog 120 besed.

Prevod na višji ravni vsebuje deloma prirejeno in po potrebi komentirano izvorno latinsko besedilo, ki ga morajo kandidati prevesti v pravilno in slogovno ustrezno slovenščino. Latinsko besedilo, ki ima v primerjavi z besedilom na osnovni ravni zahtevnejše besedišče in strukture, ima okrog 130 besed.

► Izpitna pola 2 A – Jezik

Izpitna pola 2 A preverja poznavanje jezika in je skupna za obe ravni splošne mature. Vsebuje jezikovne naloge, vezane na krajše, vnaprej znano in prirejeno latinsko besedilo. S temi nalogami se ugotavlja:

- poznavanje besednih oblik, sintaktičnih struktur in razumevanje besedila,
- sposobnost tvorjenja pravih oblik, besednih zvez in stavkov, ki so jezikovno in vsebinsko povezani z danim besedilom.

► Izpitna pola 2 B – Književnost

Izpitna pola 2 B preverja poznavanje književnosti in je skupna za obe ravni splošne mature. Obsega tri sklope nalog:

- naloge o življenju in delu avtorja latinskega odlomka, ki so ga kandidati prevajali v slovenščino v Izpitni poli 1,
- krajše naloge o književni dobi in zvrsteh,
- daljši pisni sestavek.

► Ustni izpit

Ustni izpit pri splošni maturi iz latinščine ima tri naloge polodprtega tipa:

- prevod latinskega besedila v slovenščino (1. naloga),
- dve nalogi, lahko z dodatnimi vprašanji, ki zahtevata krajši odgovor (2. in 3. naloga).

Prva naloga je prevod odlomka iz izvirnega in ustrezno komentiranega latinskega besedila, ki je kandidatu znano vnaprej in se nanj pripravlja pri pouku. Odlomek obsega 40–50 besed.

Druga naloga je razčlemba treh iz odlomka izbranih slovničnih oblik oziroma struktur.

Tretja naloga zadeva odlomek iz prve naloge, lahko pa tudi širše sobesedilo tega odlomka, ki je kandidatu vnaprej poznano v slovenskem prevodu. Z odgovori na tretjo nalogo kandidat pokaže, koliko pozna:

- avtorja in njegovo delo, obdobje in književno zvrst,
- temeljne civilizacijske značilnosti rimske antike, politične in kulturne, zlasti tiste, ki jih je kot dediščino preteklosti sprejel sodobni svet.

Naloge pri ustnem izpitu so enake za osnovno in višjo stopnjo, vendar je obseg književnih besedil, na katera se kandidati pripravljajo pri pouku, na višji stopnji večji.

3.3 Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov

3.3.1 Deleži taksonomskih stopenj

Delež taksonomskih stopenj	Izpitna pola 1 (OR in VR)	Izpitna pola 2 A (OR in VR)	Izpitna pola 2 B (OR in VR)	Ustni del izpita (OR in VR)
I. znanje	10 %	45 %	45 %	45 %
II. razumevanje in uporaba	60 %	50 %	40 %	40 %
III. samostojno reševanje problemov	30 %	5 %	15 %	15 %

3.3.2 Merila ocenjevanja posameznih delov izpita

PISNI IZPIT

► Izpitna pola 1

Delež te izpitne pole v končni oceni splošne mature je na obeh ravneh 40 %.

Pravilnost, ustreznost in kakovost prevoda se ocenjuje po teh merilih:

Merila	Odstotek	Število točk
1. obvladovanje latinskega jezika na morfološki, sintaktični in leksikalni ravni	80 %–90 %:	npr. 50 točk
2. obvladovanje slovenskega jezika (pravopis, oblikoslovje in skladnja)	5 %–10 %:	npr. 5 točk
3. slog	5 %–10 %:	npr. 5 točk

Pri 1. in 2. merilu uporabimo negativno točkovno metodo (ugotavljamo napake, jih točkujemo in odštevamo od največjega možnega števila točk), pri 3. merilu pa pozitivno metodo (dodelitev točk od 0 do 5). Končna ocenitev prevoda je seštevek točk, doseženih po posameznih merilih.

Obvladovanje latinskega jezika na morfološki, sintaktični in leksikalni ravni

Odbijemo 1 točko za vsako morfološko napako, sintaktične napake pa ocenimo kot skup morfoloških napak. Število napak bo torej enako številu napačno prevedenih oziroma neprevedenih besed. Leksikalna napaka odbije 1 točko. Z odbitkom 1 točke ocenimo uporabo neustrezne besede oziroma neprevedeno besedo.

Obvladovanje slovenskega jezika

Napake v oblikoslovju in skladnji točkujemo kakor latinske morfološke napake (po 1 točko).

Slog

Po slogovnem merilu s točkami od 0 do 5 ocenimo celoto jezikovnih značilnosti prevoda: vsebinsko, slovnično in pravopisno pravilnost, stavčno zgradbo, ustreznost (natančnost in jasnost) besedišča in naravnost izražanja.

► Izpitna pola 2 A

Delež tega dela izpitne pole v končni oceni splošne mature je na obeh ravneh 20 %.

Posamezne naloge jezikovne enote so ocenjene z določenim številom točk, ki opredeljujejo zahtevnostna razmerja med nalogami, ne pa števila pravilnih rešitev. Pogosto je namreč napak lahko več od možnih točk.

Pri ocenjevanju nekaterih nalog je uporabljena negativna metoda, pri nekaterih pa pozitivna.

Pri negativni metodi točkovanja ugotavljamo napake, jih točkujemo in odštevamo od skupnega števila možnih točk za vsako nalogo. Število doseženih točk pri posamezni nalogi je torej razlika med možnim številom točk in številom točk, s katerimi smo ovrednotili napake. Negativnih točk ni, to pa pomeni, da je neka naloga ocenjena z 0 točkami, kadar je napak toliko ali več, kolikor je možnih točk.

Pozitivna metoda točkovanja pomeni, da seštevamo točke, s katerimi smo ocenili odgovor na podlagi opredeljenih meril.

Obvladovanje oblikoslovja in skladnje

Pravopisna napaka

Štiri pravopisne (ortografske) napake (v rabi geminat, črk i/j in c/k ter velike začetnice, nedoslednosti v prepisovanju itd.) odbijejo 1 točko. Odbitki točk za te napake se seštevajo iz naloge v nalogo; pri četrti napaki se za nalogo, v kateri je napaka, odbije 1 točka. Postopek se ponavlja.

Morfološka napaka

Zaradi morfološke napake, ki je posledica izbire napačnega oblikoslovnega vzorca, se odbije 1 točka. V to skupino sodi večina morfoloških napak: izbira napačnega sklona ali števila pri substantivu, sklanjanje po napačnem vzorcu (zamenjava deklinacij), odločitev za napačen spol v rabi adjektiva, izbira nepravilnega časa, osebe, števila, naklona in načina v glagolski obliki ter spreganje po napačnem vzorcu (zamenjava konjugacij). Morfološke napake pri isti besedi se ne seštevajo: ena ali več morfoloških napak pri isti besedi prinese odbitek 1 točke. Če se ista napaka ponovi v več delih sintagme oziroma v kongruentnih stavčnih členih, se prav tako odbije le 1 točka (npr. napačni sklon ali število pri substantivu kot jedru sintagme in pri adjektivu, ki je njegov ujemalni prilastek; singular namesto plurala – ali narobe – v subjektu in predikatu itd.). Zaradi morfološke napake, ki dokazuje nepoznavanje oblikoslovnih vzorcev, se odbijeta 2 točki. Odbijeta se za tvorjenje oblik, ki jih v latinščini sploh ni ("spreganje adjektiva", tvorjenje pasiva časov perfektive osnove s končnicami -r, -ris, -tur itd.).

Sintaktična napaka

Zaradi sintaktične napake se odbije toliko točk, kolikor morfoloških napak je narejenih v neki sintaktični konstrukciji.

► Izzpitna pola 2 B

Delež tega dela izpitne pole v končni oceni splošne mature je na obeh ravneh 20 %.

Naloge, ki preverjajo temeljno znanje o zgodovini rimske in latinske književnosti, in to o posameznih obdobjih, zvrsteh, avtorjih in njihovih delih, ter poznavanje civilizacijskih značilnosti rimske antike, so zaprtega in polodprtega tipa. Odgovori se ocenjujejo v skladu z navodili Državne predmetne komisije za splošno maturo (v nadaljnjem besedilu DPK SM) za latinščino (glej primere nalog v poglavju 5.3.1):

- pri nalogah zaprtega tipa (1. naloga) se vsak pravilen odgovor oceni z 1 točko,
- pri nalogah polodprtega tipa se uporabi negativna ali pozitivna metoda.

Pri negativni metodi se napake odštevajo od skupnega števila točk za posamezno nalogo po teh merilih:

Merila	Število točk
pravilna, kakovostna in celovita rešitev	vse točke
pravilna, a preprosta in skromna rešitev	odbitek 1–2 točk
vsaka napačna navedba v rešitvi	odbitek 1 točke
vsaka manjkajoča navedba v rešitvi	odbitek 1 točke

Pri pozitivni metodi točkovanja seštevamo točke, s katerimi smo ocenili odgovor na podlagi opredeljenih meril.

Pozitivna metoda, ki se uporabi pri nalogah odprtega tipa, pomeni, da se odgovori točkujejo in točke seštevajo po teh merilih (pri tem število točk kaže na medsebojna razmerja vrednosti posameznih meril):

Merila	Število točk
poznavanje snovi oziroma vsebinska ustreznost	0–10 do največ 20
problemska obravnava snovi	0–1
logično utemeljevanje in ponazarjanje s primeri	0–1
zanimivost in izvirnost obravnave	0–1
zrelost obravnave	0–1
pomenska povezanost besedila	0–1

USTNI IZPIT

Pri ocenjevanju odgovorov na posamezna vprašanja naj izpraševalec upošteva te deleže in število možnih točk posameznih nalog, ki veljajo za osnovno in tudi višjo raven:

Merila	Delež	Število točk
prevod (kandidatu že znanega) latinskega besedila	4 %	0–4
naloga iz latinske slovnice (morfologija in sintaksa)	8 %	0–8
naloga iz rimske književnosti, kulture in civilizacije	8 %	0–8
skupaj	20 %	20

Izpraševalec naj pri ocenjevanju odgovorov na posamezna vprašanja uporabi in smiselno upošteva navodila za ocenjevanje prevoda, jezika in književnosti pisnega izpita splošne mature iz latinščine:

za 1. nalogo: 1. merilo za ocenjevanje Izpitne pole 1,

za 2. nalogo: merila za ocenjevanje Izpitne pole 2 A (razen odstavka o pravopisih napakah),

za 3. nalogo: merila za ocenjevanje Izpitne pole 2 B.

3.3.3 Končna ocena

Končna ocena izpita splošne mature je seštevek odstotnih točk vseh treh delov izpita (izpitnih pol 1 in 2 ter ustnega izpita). Državna komisija za splošno maturo na predlog Državne predmetne komisije za splošno maturo za latinščino določi merila za pretvorbo odstotnih točk v ocene (1–5), na višji ravni pa tudi merila za pretvorbo odstotnih točk v točkovne ocene (1–8). Način pretvorbe odstotnih točk v ocene je enak za spomladanski in jesenski izpitni rok splošne mature.

4 IZPITNE VSEBINE IN CILJI

Pri pisnem in ustnem izpitu iz latinščine se preverja splošno in posebno znanje.

4.1 Jezik

Vsebine	Cilji
► Fonetika	Kandidat
Latinska pisava	– pozna latinsko abecedo;
Latinska izgovarjava Avtentična (klasična) izgovarjava Tradicionalna (cerkvena) izgovarjava	– pozna časovne meje v rabi obeh izgovarjav; – pozna značilnosti obeh izgovarjav in ju zna uporabljati;
Latinski naglas Kvantiteta zlogov Pravila latinskega akcenta	– zna naglaševati latinske besede na podlagi pravil klasične latinščine (tj. ob upoštevanju kvantitete zlogov).
► Morfologija	Kandidat
Besedne vrste	– zna razvrstiti besede v besedne vrste po pravilih latinske in slovenske slovnice ter besedne vrste poimenovati s slovenskimi in latinskimi imeni; – zna razčleniti besede po njihovih kategorijah oziroma posebnosti rabe;
Samostalnik (substantiv) Kategorije substantiva (sklon, število, spol) Deklinacije – Prva deklinacija Paradigma Posebnosti v sklonu, spolu in številu – Druga deklinacija Paradigma Posebnosti v sklonu, spolu in številu – Tretja deklinacija Paradigma Posebnosti v sklonu, spolu in številu – Četrta deklinacija Paradigma Posebnosti v sklonu in spolu – Peta deklinacija Paradigma Posebnosti v sklonu, spolu in številu	– toliko pozna slovnične lastnosti latinskih substantivov, da: – jih sklanja, – analizira njihove oblike, – jih uporablja v sobesedilu (razume njihov pomen v latinskem sobesedilu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino); – pozna samo tiste posebnosti v kategorijah in rabi substantivov, s katerimi se seznanijo iz besedišča obvezno obravnavanih besedil;
Pridevnik (adjektiv) Kategorije adjektiva (sklon, število, spol, stopnja) Deklinacije Paradigme – Prva in druga deklinacija – Tretja deklinacija – Pronominalni adjektivi	– toliko pozna slovnične lastnosti latinskih adjektivov, da: – jih sklanja in stopnjuje, – razčlenjuje njihove oblike, – jih uporablja v sobesedilu (razume njihov pomen v latinskem sobesedilu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino);

Vsebine	Cilji
Stopnjevanje	<ul style="list-style-type: none"> – pozna samo tiste posebnosti v kategorijah in rabi adjektivov, s katerimi se seznanj iz besedišča obvezno obravnavanih besedil;
Zaimek (pronomen)	
Vrste	
Kategorije	
Paradigme	<ul style="list-style-type: none"> – toliko pozna slovnične lastnosti latinskih zaimkov, da: <ul style="list-style-type: none"> – jih sklanja, – razčlenjuje njihove oblike, – jih uporablja v sobesedilu (razume njihov pomen v latinskem kontekstu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino); – také poznava vse osebne (in povratnega osebne), svojilne (in povratnega svojilne), kazalne, oziralne in vprašalne zaimke, od nedoločnih pa le: <i>nemo, nihil, nullus, neuter; aliqui(s) in quidam</i>;
Števniki (numerales)	
Vrste	
Kategorije	
Paradigme	<ul style="list-style-type: none"> – toliko pozna slovnične lastnosti latinskih števnikov, da: <ul style="list-style-type: none"> – jih sklanja, – razčlenjuje njihove oblike, – jih uporablja v sobesedilu (razume njihov pomen v latinskem kontekstu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino); – také poznava le glavne in vrstilne števnike, delilne in prislovne pa prepozna s slovarjem in slovnico;
Glagol (verbum)	
Kategorije osebnih (finitnih) oblik (oseba, število, čas, naklon, način; vid; prehodnost)	
Kategorije neosebne (infinitnih) oblik (število, čas, način; vid; prehodnost; sklon, spol)	
Tvorjenje	
– Sestavljene in nesestavljene oblike	
– Osnove (prezentova, perfektova, supinova)	
– Obrazila	
Konjugacije	
– Prva konjugacija	
Paradigma	
Aktivni glagoli	
Deponentniki	
– Druga konjugacija	
Paradigma	
Aktivni glagoli	
Deponentniki	
Semideponentniki	
– Tretja konjugacija	
Paradigma	
Aktivni glagoli	
Deponentniki	
Semideponentniki	
– Četrta konjugacija	
Paradigma	
Aktivni glagoli	
Deponentniki	
	<ul style="list-style-type: none"> – toliko pozna slovnične lastnosti latinskih glagolov, da: <ul style="list-style-type: none"> – jih sprega, – razčlenjuje njihove oblike, – jih uporablja v sobesedilu (razume njihov pomen v latinskem kontekstu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino); – poznava te posebnosti: <ul style="list-style-type: none"> – anomalne glagole: <i>sum, fero, eo</i> in njihove zloženke; <i>volo, nolo, malo; fio</i>; – defektivne glagole: <i>coepi; meministi, odi; aio, inquam</i>; – brezosebne glagole, ki jih spozna z besediščem obvezno obravnavanih besedil;

Vsebine	Cilji
<ul style="list-style-type: none"> – Posebni glagoli Paradigma <ul style="list-style-type: none"> Anomalni glagoli Defektivni glagoli Brezosebni glagoli 	
<p>Prislov (adverb)</p> <p>Vrste</p> <ul style="list-style-type: none"> – Prvotni prislovi (adverbia primitiva) – Tvorjeni prislovi (adverbia derivativa) <p>Tvorjenje</p> <p>Stopnjevanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna toliko uporabljati latinske prislove, da: <ul style="list-style-type: none"> – jih tvori po osnovnem pravilu, – jih stopnjuje po osnovnem pravilu, – jih uporablja v sobesedilu (razume njihov pomen v latinskem kontekstu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino); – pozna tiste prislove, tvorjene po posebnih postopkih, nepravilne in prvotne prislove ter tiste nepravilnosti v stopnjevanju prislovov, ki jih spozna z besediščem obvezno obravnavanih besedil;
<p>Predlog (prepozicija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna uporabljati te predloge: <ul style="list-style-type: none"> – z akuzativom: <i>ante, apud, ad, circa, contra, inter, extra, intra, ob, post, praeter, prope, propter, per, supra, trans;</i> – z ablativom: <i>a/ab, cum, de, e/ex, sine, pro;</i> – z akuzativom ali ablativom: <i>in, sub;</i> – v postpoziciji z genitivom: <i>causa, gratia;</i>
<p>Vežnik (konjunkcija)</p> <p>Priredni (koordinativni)</p> <p>Podredni (subordinativni)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna uporabljati te priredne veznike: <ul style="list-style-type: none"> – kopulativne: <i>et, -que, atque/ac, neque/nec, etiam, quoque, non modo ... sed etiam;</i> – disjunktivne: <i>aut, vel, sive;</i> – adverzativne: <i>sed, autem, at, tamen;</i> – kavzalne: <i>nam, enim;</i> – konkluzivne: <i>ergo, igitur, itaque, propterea, inde, quare, quam ob rem;</i> – zna uporabljati te podredne veznike: <ul style="list-style-type: none"> – finalne: <i>ut, ne, neve;</i> – kavzalne: <i>cum, quod, quia, quoniam;</i> – koncesivne: <i>quamquam, etsi, tametsi, etiamsi, quamvis;</i> – kondicionalna: <i>si, nisi;</i> – konsekutivni: <i>ut;</i> – temporalne: <i>cum; dum, donec; priusquam, antequam; postquam; simul (simulac, simulatque), cum primum, ut (primum), ubi (primum);</i>
<p>Medmet (interjekcija)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – pozna pomen tistih medmetov, ki jih spozna z besediščem obvezno obravnavanih besedil.
<p>► Sintaksa</p> <p>Sintagmatika</p> <p>Raba sklonov</p> <p>Vokativ</p> <p>Genetiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> – gen. kot povedkovo določilo (<i>civium est</i>) – osebkov in predmetni gen. – gen. lastnosti 	<p>Kandidat</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna pomen in osnovne funkcije latinskih sklonov tako, da jih pravilno uporablja; – prepozna, razume in zna v latinščini izražati kraje s predložnimi besednimi zvezami ter pravilno uporabljati sklone pri krajevnih imenih;

Dativ:

- dat. posestnika
- dat. povzročitelja
- dat. namena in interesa

Akuzativ:

- ak. raztezanja v času in prostoru

Ablativ:

- abl. ločevanja (*egeo, careo, libero*)
- abl. izvora
- primerjalni abl.
- abl. sredstva (*utor, potior, opus est; dignus, indignus*)
- abl. vzroka
- abl. kraja (*locus, totus*)
- abl. časa

Skladnja krajevnih imen

Raba osebnih glagolskih oblikNačin (*genus*)

- Prehodnost in neprehodnost (tranzitivnost in intranzitivnost)
- Tvorni (*aktiv*)
- Trpni (*pasiv*)

Čas (*tempus*)

- Absolutnost in relativnost
- Vid (dovršnost, nedovršnost, dovršenost)
- Present
- Imperfekt
- Perfekt
- Pluskvamperfekt
- Futur I
- Futur II
- Aktivna opisna spregatev

Naklon (*modus*)

- Indikativ
- Imperativ
- Konjunktiv

Raba neosebni glagolskih oblikNedoločnik (*infinitiv*):

- nominalna raba (infinitiv kot subjekt, objekt in predikatnik)
- verbalna raba (*accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo*)

Deležnik (particip):

- nominalna raba (particip kot atribut, predikatnik in predikativ)
- verbalna raba (*participium coniunctum, ablativus absolutus*)

Glagolnik (*gerundij*)

Gerundiv:

- nominalna raba
- pasivna opisna spregatev

Supin

- toliko pozna slovnične lastnosti osebnih glagolskih oblik, da:

- jih zna tvoriti v vseh kategorijah;
- jih zna razčleniti;
- jih uporablja v sobesedilu (jih prepozna, razume njihov pomen v latinskem kontekstu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino in uporabiti pri pretvorbah);

- toliko pozna slovnične lastnosti neosebni glagolskih oblik, da:

- jih zna tvoriti;
- jih zna razčleniti;
- jih uporablja v sobesedilu (jih prepozna, razume njihov pomen v latinskem kontekstu, jih zna pravilno prevesti iz latinščine v slovenščino in jih uporabiti pri pretvorbah);

- konstrukcijo absolutnega ablativa prepozna v latinskem sobesedilu in jo zna pravilno prevesti v slovenščino.

Vsebine	Cilji
<p>► Sintaksa stavka</p> <p>Stavčni členi</p> <p>Prosti stavek Raba konjunktiva v prostih stavkih Neodvisni vprašalni stavki</p> <p>Zloženi stavek Priredje Podredje</p> <ul style="list-style-type: none"> – Relativna raba časov v indikativnih odvisnikih – Sosledica časov (consecutio temporum) v konjunktivnih odvisnikih – Absolutna raba časov v konjunktivnih odvisnikih – Klasifikacija odvisnikov <ul style="list-style-type: none"> a) po vezavi: <ul style="list-style-type: none"> – konjunkcionalni (finalni, kavzalni, koncesivni, kondicionalni, konsekutivni, temporalni, komparativni) – vprašalni – relativni b) po stavčnoočlenski funkciji: <ul style="list-style-type: none"> – osebkovi – predmetni – prislovnodoločilni (finalni, kavzalni, koncesivni, kondicionalni, konsekutivni, temporalni, komparativni) – prilastkovi <p>Premi in odvisni govor</p> <p>Relativna zveza in relativni sklop</p>	<p>Kandidat</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna stavčne člene in zna slovenske stavke razčleniti do stopnje, ki je potrebna za lažje in globlje dojetje in obvladovanje sintakse latinskega stavka; – pozna naslednje pomene konjunktiva v prostih stavkih: <ul style="list-style-type: none"> – hortativni, jisivni in prohibitivni, – optativni; – pozna neodvisne vprašalne stavke tako, da jih prepozna, razume in samostojno tvori; – pozna priredja po vrstah prirednih veznikov tako, da jih prepozna, razume in samostojno tvori (s pretvorbami v latinščini); – pozna rabo časov v odvisnikih, kolikor jo zahtevata razumevanje in samostojno tvorjenje odvisnikov na podlagi temeljnih pravil (s pretvorbami v latinščini); – prepozna in razume sosledico časov v odvisnikih prve in višjih stopenj odvisnosti, aktivno pa jo zna uporabljati le v odvisnikih prve stopnje; – pozna podredja po načinu vezave z nadrednim stavkom in po stavčnoočlenski funkciji tako, da jih prepozna, razume in samostojno tvori (s pretvorbami v latinščini); – prepozna in razume odvisni govor prostih in lažjih zloženih stavkov, samostojno pa zna v odvisni govor postavljati samo proste stavke; <ul style="list-style-type: none"> – prepozna relativno zvezo, relativni sklop pa, če je nanj posebej opozorjen.

4.2 Književnost

Vsebine	Cilji
<p>► Razvojna obdobja in književne zvrsti</p> <p>Obdobja v razvoju rimske in latinske književnosti Predliterarna doba Obdobje republike Obdobje cesarstva</p>	<p>Kandidat</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozna razvojna obdobja rimske in latinske književnosti tako, da jih zna časovno določiti ter opisati osnovne značilnosti jezika in književne ustvarjalnosti vsake dobe;

Vsebine**Cilji**

Pozna antika
Doba srednjeveške in humanistične
latinitete
Neolatinsko obdobje

Zvrsti rimske književnosti

Poezija

- Epika
- Didaktična poezija
- Bukolična poezija
- Pesniška epistula
- Elegija
- Epigram
- Lirika
- Satira
- Basen

Dramatika

- Tragedija
- Komedija

Proza

- Historiografija
- Biografija
- Govorništvo in retorika
- Filozofska proza
- Epistolografija
- Roman
- Strokovna literatura

- toliko pozna zvrsti rimske književnosti, da zna na kratko opisati njihove osnovne značilnosti in navesti glavne avtorje; zaveda se tudi njihovih grških vzornikov in njihovega vpliva;

► Rimska poezija: avtorji in njihova dela**Epika**

Livius Andronicus
Naevius
Ennius
VERGILIUS
OVIDIUS
Lucanus
Statius

- avtorje, katerih imena so v malih tiskanih črkah, prepoznava le kot predstavnike zvrsti in določenega obdobja;
- o avtorjih, katerih imena so v velikih tiskanih črkah, pa ve nekaj več: pozna njihove osnovne življenjepisne podatke (obdobje, geografski in socialni izvor, na kratko *curriculum vitae*) ter glavna dela in njihove značilnosti (obseg in obliko, vsebino in literarnozgodovinski pomen);

Didaktična poezija

LUCRETIUS
VERGILIUS

Bukolična poezija

VERGILIUS

Pesniška epistula

HORATIUS

Elegija

Catullus
Cornelius Gallus
Tibullus
PROPERTIUS
OVIDIUS

Epigram

CATULLUS
MARTIALIS

Lirika

CATULLUS
HORATIUS

Satira

Lucilius
HORATIUS
Persius
IUVENALIS

Basen

PHAEDRUS

► Rimska dramatika: avtorji in njihova dela**Komedija**

PLAUTUS
TERENTIUS

Tragedija

Ennius
Seneca Minor

► Rimska proza: avtorji in njihova dela**Historiografija**

CAESAR
SALLUSTIUS
LIVIUS
TACITUS

- avtorje, katerih imena so zapisana z malimi tiskanimi črkami, prepozna le kot predstavnike zvrsti in določenega obdobja;
- o avtorjih, katerih imena so zapisana z velikimi tiskanimi črkami, pa ve nekaj več: pozna njihove osnovne življenjepisne podatke (obdobje, geografski in socialni izvor, na kratko curriculum vitae) ter glavna dela in njihove značilnosti (obseg in obliko, vsebino in literarnozgodovinski pomen);

Biografija

CORNELIUS NEPOS
SUETONIUS

Govorništvo in retorika

Cato Maior
CICERO
Seneca Maior
QUINTILIANUS

Epistolografija

CICERO
SENECA MINOR
PLINIUS

Filozofija

CICERO
SENECA MINOR

Roman

PETRONIUS
APULEIUS

Strokovna literatura

Cato Maior
Varro
PLINIUS MAIOR
Aulus Gellius

► Poznejša književnost v latinščini

Avtorji pozne antike

- Poezija
 - Claudianus
- Proza
 - Boethius

- zna navedene avtorje oziroma dela uvrstiti v obdobje ter zvrstno opredeliti in opisati glavne značilnosti del.

Književnost zgodnjega krščanstva

- VULGATA
- HIERONYMUS
- AURELIUS AUGUSTINUS

Srednjeveški in humanistični avtorji oziroma dela

- Poezija
 - CARMINA BURANA
- Proza
 - PETRARCA
 - ERASMUS

4.3 Kultura in civilizacija

Latinski jezik

- Latinščina in indoevropska jezikovna družina
- Razvojne stopnje latinščine
- Socialne zvrsti latinščine
- Antična filologija in sodobna klasična filologija

Kandidat

- navedene kulturno-civilizacijske teme pozna po vsebini in obsegu obveznega učbenika;
- navedene kulturno-civilizacijske teme pozna takó, da more vsako izmed njih na kratko stvarno in/ali problemsko predstaviti: opisati, razložiti, naštetiti oziroma navesti nekaj značilnih primerov.
- Poleg temeljnega stvarnega znanja se od kandidatov pričakuje problemsko poglobljeno poznavanje izbora književnih besedil. Ta se objavi pred začetkom enoletnega obdobja za pripravo na maturo, in sicer v skladu z veljavnim *Koledarjem splošne mature*, na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si). Na ta izbor je vezana tudi izbira obveznih latinskih besedil.

Kultura klasične antike (s posebnim poudarkom na rimski kulturi)

- Rimski dolg grški kulturi: najpomembnejše faze v kulturni helenizaciji Rima; Scipion Mlajši in filhelenstvo
- Rimski odnos do drugih ljudstev (Grki, Kartažani, Orient, Galci in Germani)
- Politični ustroj rimske države; cursus honorum
- Ureditev rimske vojske; rimski odnos do vojne
- Rimska religija: božanstva rimskega panteona, druga božanska bitja; temeljne razlike med grško in rimsko religijo

Grška mitologija in rimska legendarna zgodovina

- Grški miti v vlogi ustanovitvenih legend; legenda o Romulu in Remu; grška mitologija v literaturi (Ovidij, Metamorfoze)
- Sprejemanje tujih kultov (grška božanstva, Izidin in Mitrov kult)
- Rimski imperij in krščanstvo (konflikt med pogansko in krščansko kulturo; judovske, grške in rimske korenine ev. krščanstva)
- Odnos med spoloma in v družini; familia; vloga ženske; razumevanje osebne svobode in položaj sužnjev
- Sistem rimskih imen
- Kult prednikov in »exempla maiorum«
- Značilnosti rimskega šolstva
- Knjiga, knjižnice in javne recitacije
- Gledališče med dramsko umetnostjo in spektaklom; gladiatorske in cirkuške igre in odnos do njih v zrcalu literature
- Rimska likovna umetnost: portret; najpomembnejši arhitekturni spomeniki; pompejansko slikarstvo
- Razni vidiki vsakdanjega življenja v Rimu in v provincah: prebivališča; mesta, ceste, vodovod; terme; običaji (rojstvo, poroka, pogreb), trgovina in gospodarstvo; denarne enote
- Rimljani na Slovenskem (posebni poudarki: rimska mesta; arheološki ostanki; napisi; Mitrov kult)

Latinska kultura v srednjem veku in renesansi

- Romanizacija Evrope
- Latinska kultura kot temelj »mednarodnega« srednjega veka v Zahodni Evropi
- Vsakdanje življenje v srednjem veku: Carmina Burana
- Renesansa in humanizem; rimski ideal »humanitas« in humanizem

Dediščina grško-rimske antike in latinske srednjeveške kulture v sodobnem svetu

- Navzočnost latinske leksike, sintakse in izraznih vzorcev v slovenščini in drugih jezikih (posebni poudarki: latinizmi, grške in latinske tujke; latinske besede in kratice v mednarodni rabi; slovenjenje antičnih imen)
- Latinski pregovori in reki
- Dediščina rimskega prava (glavni poudarki)
- Dediščina grško-rimske antike v književnosti in likovni umetnosti

4.4 Izbor književnih besedil

DPK SM za latinščino razpiše za zaključni letnik izbor književnih besedil v izvorniku in v prevodu za pisno in ustno preverjanje znanja iz književnosti, kulture in civilizacije.

Izbor književnih besedil se za zaključni letnik objavi pred začetkom šolskega leta, in sicer v skladu s *Koledarjem splošne mature*, na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si).

Pisni izpit

Pisno preverjanje poznavanja književnih besedil v izvorniku in prevodu je del Izpitne pole 2 A in B.

Ustni izpit

Ustni izpit v celoti izhaja iz razpisanega izbora latinskih besedil in prevodov.

5 PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT

5.1 Prevod

5.1.1 Naloga polodprtega tipa: prevod (OR)

PREVEDITE NASLEDNJI ODLOMEK V SLOVENŠČINO

Plinij se v pismu prijatelju Kalviziju čudi, kaj neki toliko Rimljanov vidi v konjskih dirkah.

C. Plinius Calvisio suo s.

Omne hoc tempus inter libellos iucundissima quiete transmisi. »Quem ad modum«, inquis, »in Urbe potuisti?« Circenses erant, quo genere spectaculi ne levissime quidem teneor. Nihil novum, nihil varium, nihil, quod non semel spectavisse sufficiat. Quo¹ magis miror tot milia virorum tam pueriliter cupere currentes equos et homines curribus insistentes videre. Si aut velocitate equorum aut hominum arte traherentur, esset ratio nonnulla; sed favent panno² et si in medio certamine hic color illuc, ille huc transferatur, studium favorque transibit et repente relinquunt agitadores illos et equos, quorum nomina clamant. Tanta gratia, tanta auctoritas in una vilissima tunica, non modo apud vulgus, sed apud quosdam graves homines! Cum recordor³ eos in re inani tam insatiabiliter desiderere⁴, capio aliquam voluptatem, quod hac voluptate non capior. Vale.

Prirejeno po Pliniju, Epistulae 9,6 (122 besed)

¹quo magis = et eo magis; ²pannus, i, m: *krpa, trak, cunja, oblačilo (kot znak pripadnosti tekmovalni ekipi)*; ³recordor 1: *pomislim*; ⁴desideo 2: *posedam, lenarim*

Rešitev

Gaj Plinij pošilja svojemu Kalviziju pozdrav!

Ves ta čas sem v zelo prijetnem spokoju (zelo mirno in prijetno) preživel med knjigami. »Kako si to mogel sredi Rima?« praviš. Bile so cirkuške igre, ta vrsta zabave pa me niti najmanj ne privlači. Nič novega, nič raznolikega, nič, kar ne bi bilo dovolj, da si enkrat videl. In tem bolj se čudim, da si toliko tisoč (odraslih) mož tako otročje želi gledati konje, ki dirkajo, in ljudi, ki stoje na vozovih. Ko bi jih privlačila hitrost konj ali spretnost voznikov, bi to še imelo neki smisel. Toda navijajo za dres, in če bi sredi tekme ena barva zamenjala mesto in šla sem, druga pa tja, bi tudi njihova vnema in naklonjenost zamenjali stran. V hipu bi zapustili tiste voznike in konje, katerih imena vzklíkajo. Tolikšna naklonjenost, tolikšen vpliv ima ena ničvredna tunika, in to ne samo pri preprostem ljudstvu, temveč tudi pri nekaterih resnih možeh. In ko pomislim, da tako nenasitno posedajo pri tako prazni stvari, me malo zabava že to, da me ta zabava ne pritegne. Pozdravljen.

Navodila za ocenjevanje so zapisana v poglavju 3.3.2. Pri ocenjevanju obvladovanja latinskega jezika in obvladovanja slovenskega jezika se uporabi negativna točkovna metoda (odšteva se od 55 točk), pri ocenjevanju sloga pa se uporabi pozitivna točkovna metoda (dodeli se od 0 do 5 točk).

5.1.2 Naloga polodprtega tipa: prevod (VR)

PREVEDITE NASLEDNJI ODLOMEK V SLOVENŠČINO

Plinij se v pismu prijatelju Kalviziju čudi, kaj neki toliko Rimljanov vidi v konjskih dirkah.

C. Plinius Calvisio suo s.

Omne tempus inter pugillares¹ ac libellos iucundissima quiete transmisi. »Quem ad modum«, inquis, »in Urbe potuisti?« Circenses erant, quo genere spectaculi ne levissime quidem teneor. Nihil novum, nihil varium, nihil, quod non semel spectavisse sufficiat. Quo magis miror tot milia virorum tam pueriliter identidem cupere currentes equos, insistentes curribus homines videre. Si tamen aut velocitate equorum aut hominum arte traherentur, esset ratio nonnulla; sed favent panno² et si in medio certamine hic color illuc, ille huc transferatur, studium favorque transibit et repente agitadores illos, equos illos, quos procul noscitant et quorum nomina clamant, relinquunt. Tanta gratia, tanta auctoritas in una vilissima tunica, non modo apud vulgus, sed apud quosdam graves homines; quos ego cum recordor³ in re inani tam insatiabiliter desiderare⁴, capio aliquam voluptatem, quod hac voluptate non capior. Vale.

Plinij, Epistulae 9,6 (130 besed)

¹pugillares, ium, m: *ročna piscalna deščica*; ²pannus, i, m: *krpa, trak, cunjja, oblačilo (kot znak pripadnosti tekmovalni ekipi)*; ³recordor 1: *pomislim*; ⁴desideo 2: *posedam, lenarim*

Rešitev

Gaj Plinij pošilja svojemu Kalviziju pozdrav!

Ves ta čas sem nadvse prijetno in mirno preživel med pisanjem (piscalnimi deščicami) in branjem (knjižicami). »Kako si to mogel sredi Rima?« praviš. Cirkuške igre so bile in ta vrsta zabave me niti najmanj ne mika. Nobene novosti, nobene raznolikosti, nič, kar ne bi zadostovalo, da si enkrat videl. In tem bolj se čudim, da si toliko tisoč (odraslih) mož tako otročje želi vedno znova gledati konje, ki dirkajo, in ljudi, ki stoje na vozovih. Ko bi jih vsaj privlačila hitrost konj ali spretnost voznikov, bi to še imelo neki smisel. Toda navijajo za (navadno) cunjo, in če bi sredi tekme ena barva zamenjala mesto in šla sem, druga pa tja, bi tudi njihova vnema in naklonjenost zamenjali stran. Hipoma bi zapustili tiste voznike in tiste konje, ki jih spoznajo že od daleč in katerih imena vzklikajo. Tolikšna naklonjenost, tolikšen vpliv ima ena ničvredna tunika, in to ne samo pri preprostem ljudstvu, temveč tudi pri nekaterih resnih možeh. In ko pomislim, da ti tako nenasitno posedajo pri tako puhli stvari, nekaj veselja užijem (vsaj) v tem, da mi to ne povzroča nobenega veselja. Pozdravljen.

Navodila za ocenjevanje so zapisana v poglavju 3.3.2. Pri ocenjevanju obvladovanja latinskega jezika in obvladovanja slovenskega jezika se uporabi negativna točkovna metoda (odšteva se od 55 točk), pri ocenjevanju sloga pa se uporabi pozitivna točkovna metoda (dodeli se od 0 do 5 točk).

5.2 Jezik – obvladovanje oblikoslovja in skladnje

Predstavljeni so samo nekateri tipi nalog zaprtega in polodprtega tipa, v Izpitni poli 2 A pa se lahko poleg navedenih uporabljajo še drugi.

5.2.1 Naloge zaprtega tipa

► Oblikoslovna analiza

1. Plinij opisuje svoje delovno jutro, ki se začne takoj, ko se zbudi (9,36).

Evigilo ¹ , cum libet, plerumque circa horam primam. Clausae fenestrae manent. Silentio et tenebris ab iis, quae mentem avocant ² , abductus, non oculos animo, sed animum oculis sequor.	1
	2
	3
Cogito, si quid in manibus ⁴ . Luce admissa notarium voco et, quae animo formaveram, dicto. Abit rursusque revocatur rursusque remittitur.	4
	5

1 evigio: *evigilo 1* = zbudim se; **2 avocant:** *avoco 1* = odvračajo; **3 quotiens:** vedno, kadar; **4 si quid in manibus:** mišljeno je npr. kako besedilo, ki ga je pisal prejšnji dan, zdaj pa ga v mislih predeluje

- 1.1 Analizirajte navedene osebne in neosebne oblike, upoštevajte njihovo vlogo v sobesedilu.

OSEBNE GLAGOLSKE OBLIKE					NEOSEBNE GLAGOLSKE OBLIKE				
Glagol	Analiza					Glagol	Analiza		
	Os.	Štev.	Nak.	Čas	Nač.		Oblika	Čas	Način
voco						admissa			
formaveram						–			
abit						–			
revocatur						–			

(5 točk)

- 1.2 Analizirajte navedene zaimke, upoštevajte njihovo vlogo v sobesedilu.

Zaimek	Vrsta	Analiza		
		Sklon	Število	Spol
iis (2)				
quid (4)				
quae (4)				

(3 točke)

Rešitve in navodila za ocenjevanje

- 1.1

OSEBNE GLAGOLSKE OBLIKE					NEOSEBNE GLAGOLSKE OBLIKE				
Glagol	Analiza					Glagol	Analiza		
	Os.	Štev.	Nak.	Čas	Nač.		Oblika	Čas	Način
voco	1.	sg.	ind.	prez.	akt.	admissa	ptcp.	pf.	pas.
formaveram	1.	sg.	ind.	plpf.	akt.	–			
abit	3.	sg.	ind.	prez.	akt.	–			
revocatur	3.	sg.	ind.	prez.	pas.	–			

Vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 5 točk.

1.2

Zaimek	Vrsta	Analiza		
		Sklon	Število	Spol
iis (2)	osebni/kazalni zaimek	abl.	pl.	n.
quid (4)	nedoločni zaimek	ak.	sg.	n.
quae (4)	oziralni zaimek	ak.	pl.	n.

Vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 3 točke.

► Analiza podredij

- Podčrtajte odvisnik, izpišite in določite vrsto vezne besede, izpišite glagolsko obliko ter pojasnite rabo časa in naklona, določite stavčno funkcijo odvisnika.

Evigilo, cum libet.

	Izpis	Analiza
Vezna beseda		
Glagolska oblika		Utemeljitev časa in naklona:
Stavčna funkcija	-	

(4 točke)

Rešitve in navodila za ocenjevanje

Evigilo, cum libet.

	Izpis	Analiza
Vezna beseda	cum	podredni veznik
Glagolska oblika	libet	Utemeljitev časa in naklona: indikativ prezenta za izražanje istodobnosti v sedanjosti.
Stavčna funkcija	-	prislovnodoločilni (časovni)

Vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 4 točke.

5.2.2 Naloge polodprtega tipa

► Slovnične pretvorbe

- Prestavite v pasiv.

Plinium in tenebris nulla res a cogitando avocavit.

(3 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

Plinius in tenebris **nulla re** a cogitando **avocatus est**.

Vsaka pretvorba 1 točka, skupaj 3 točke.

- Postavite stavka v odvisni govor.

Plinius in epistula quadam dicit: »Animum oculis sequor.«

Plinius notario imperat: »Sume ceras et scribe!«

(5 točk)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

Plinius in epistula quadam dicit **se** animum oculis **sequi**.

Plinius notario imperat, **ut sumat** ceras **et scribat**.

Vsaka pretvorba 1 točka, skupaj 5 točk.

► **Določanje in prevajanje sintaktičnih struktur**

1. Poimenujte označeni konstrukciji in ju prevedite.

1.1 Luce admissa, quae formaveram, dicto.

Konstrukcija: _____

Prevod: _____

(3 točke)

1.2 Silentio et tenebris abductus animum oculis sequor.

Konstrukcija: _____

Prevod: _____

(3 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

1.1 Konstrukcija: absolutni ablativ

Prevod: potem ko je spustil noter svetlobo

Poimenovanje konstrukcije 1 točka, prevod 2 točki, skupaj 3 točke.

1.2 Konstrukcija: vezani particip

Prevod: prevzet od tišine in teme

Poimenovanje konstrukcije 1 točka, prevod 2 točki, skupaj 3 točke.

5.3 Književnost

Predstavljeni so samo nekateri tipi nalog zaprtega in polodprtega tipa, v Izpitni poli 2 B pa se lahko poleg navedenih uporabljajo še drugi.

5.3.1 Naloge zaprtega tipa

► **Naloga izbirnega tipa**

1. Izberite pravilen odgovor.

1.01 Plinij je deloval v letih:

A 50–100 n. št.

B 100–150 n. št.

C 150–200 n. št.

1.02 Plinij je bil doma iz:

A Sulmone,

B Koma,

C Mantove.

1.03 Na koga je Plinij naslovil svoje slovito pismo o izbruhu Vezuva in smrti svojega strica?

A Na Tacita.

B Na Svetonija.

C Na svojo mater.

- 1.04 Kaj je bil Plinijev stric, Plinij Starejši?
 A Naravoslovec.
 B Retorik.
 C Zgodovinopisec.
- 1.05 S katerim cesarjem je vodil Plinij pravo dopisovanje iz Bitinije?
 A S Hadrijanom.
 B S Tiberijem.
 C S Trajanom.

(5 točk)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

- 1.01 B
 1.02 B
 1.03 A
 1.04 A
 1.05 C

Vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 5 točk.

5.3.2 Naloge polodprtega tipa

► **Naloga kratkih odgovorov**

1. Navedite imena avtorjev naštetih del, ki so nastala v 1. stoletjih po n. št. (začetek cesarstva):

- 1.01 Annales _____
- 1.02 Institutio oratoria _____
- 1.03 Ad Lucilium epistulae _____
- 1.04 Naturalis historia _____
- 1.05 Satiricon _____

(5 točk)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

1.01 Annales	Tacit
1.02 Institutio oratoria	Kvintilijan
1.03 Ad Lucilium epistulae	Seneka
1.04 Naturalis historia	Plinij Starejši
1.05 Satiricon	Petronij

Vsak pravilen odgovorov 1 točka, skupaj 5 točk.

► **Naloga daljših odgovorov**

V Plinijevem času je ustvarjal tudi Marcial. Opišite razvoj antičnega epigrama in Marcialov pomen za to zvrst.

(10 točk)

Navodila za ocenjevanje

Odgovori se ocenjujejo v skladu z navodili za ocenjevanje polodprtih nalog, ki so opisana v poglavju 3.3.2.

5.3.3 Naloga odprtega tipa

► **Daljši pisni sestavek**

Navedite dva avtorja pisem v latinščini (izberite pisca pisem v prozi in poeziji) in določite približen čas njunega delovanja. Kako se ta dva pisca pisem razlikujeta glede na uporabo pisemske oblike?

(25 točk)

Navodila za ocenjevanje

Odgovori se ocenjujejo v skladu z navodili za ocenjevanje daljših pisnih sestavkov, ki so opisana v poglavju 3.3.2.

6 USTNI IZPIT

Kandidat opravlja ustni izpit pred šolsko izpitno komisijo, ki skrbi za pravilno izvedbo tega dela izpita, oceni kandidatov uspeh v točkah in poskrbi za pravilen izračun točk.

Kandidat odgovarja na vprašanja z izpitnega listka za ustni del izpita. Ta listek vsebuje tri naloge, ki jih sestavi DPK SM za latinščino, in teme se ne ponavljajo. Izpraševalec lahko kandidatu postavlja dodatna vprašanja, s katerimi se razčlenjujejo naloge z izpitnega listka.

Kandidat ima pravico do 15-minutne priprave na ustni izpit in pravico enkrat zamenjati izpitni listek. Ustni izpit traja največ 20 minut.

6.1 Primeri nalog

V katalogu so objavljeni zgolj primeri izpitnih listkov. DPK SM za latinščino vsako leto določi kombinacijo nalog za posamezni listek. Naloge se lahko kadarkoli spremenijo.

Besedila na listkih z ustnimi nalogami bodo izbrana med komentiranimi izvirnimi latinskimi besedili, ki jih bo DPK SM za latinščino objavila pred začetkom šolskega leta, in sicer v skladu s *Koledarjem splošne mature*, na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si). Ta vnaprej znani izbor književnih besedil bo zadeval tudi vse 3 naloge oziroma sklope vprašanj iz te naloge. Vzorčna primera izpitnega listka za OR in VR sta v podpoglavju 6.1.1 in 6.1.2.

Merila za ocenjevanje vseh tipov nalog so objavljena v poglavju 3.3.2.

6.1.1. Primer izpitnega listka (OR)

1. GLASNO PREBERITE NASLEDNJE BESEDILO IN GA PREVEDITE V SLOVENŠČINO.

Galci so prišli k Cezarju po pomoč. Cezar razmišlja, kakšna naj bo odslej njegova politika do Ariovista (Caesar, Bell. Gall. 1, 33, 3–5)

Paulatim Germanos consuescere Rhenum transire et in Galliam magnam eorum multitudinem venire populo Romano periculosum videbat neque sibi homines ferros ac barbaros sibi temperaturos existimabat, quin, cum omnem Galliam occupavissent, in provinciam exirent atque inde in Italiam contenderent. Ipse autem Ariovistus tantos sibi spiritus, tantam arrogantiam sumpserat, ut ferendus non videretur.

2. DOLOČITE OBLIKE TER POIMENUJTE IN POJASNITE SINTAKTIČNE STRUKTURE:

- ipse
- neque Caesar homines ferros ac barbaros sibi temperaturos (sc. esse);
- cum omnem Galliam occupavissent;

3. NALOGA IZ KNJIŽEVNOSTI, KULTURE IN CIVILIZACIJE:

V nekaj besedah pojasnite dogajanje v Cezarjevi vojni z Ariovistom. Kako Cezar prikazuje tujega voditelja?

Kako so Rimljani gledali na druga ljudstva (Grke, Kartažane, Germane ...)?

Navedite še kakega rimskega avtorja, ki se je v svojih delih ukvarjal z etnografijo.

6.1.2 Primer izpitnega listka (VR)

1. GLASNO PREBERITE NASLEDNJE BESEDILO IN GA PREVEDITE V SLOVENŠČINO.

**Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis,
contactum nullis ante cupidinibus.
Tum mihi constantis deiecit lumina fastus
et caput impositis pressit Amor pedibus,
donec me docuit castas odisse puellas
improbis et nullo vivere consilio.**

Propertius 1, 1, 1–6

2. DOLOČITE OBLIKE TER POIMENUJTE IN POJASNITE SINTAKTIČNE STRUKTURE:

- me
- impositis ... pedibus;
- donec me docuit.

3. NALOGA IZ KNJIŽEVNOSTI, KULTURE IN CIVILIZACIJE:

Označite rimsko elegijo (navedite njene značilnosti in avtorje). Kako lahko položaj, ki ga prikazuje Propertij (motiv »suženjstva v ljubezni«), pojasnimo glede na odnose med spoloma v antičnem Rimu?

Označite vlogo Amorja in njegovega grškega predhodnika. Navedite še kakega rimskega avtorja, pri katerem igra kot literarni lik pomembno vlogo.

7 KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Z Zakonom o maturi in na njegovi podlagi sprejetimi podzakonskimi akti je določeno, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.³

Možne so te prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih izpitnih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja (tudi odmorov; mogočih je več krajših odmorov) in prekinitev izpita splošne mature po potrebi;
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, zapis besedila na zgoščenci, zvočni zapis besedila na zgoščenci ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga mize ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (računalnik, Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec, pisar, tolmač v slovenski znakovni jezik, pomočnik za slepe in slabovidne);
8. uporaba računalnika za branje in/ali pisanje;
9. prirejen ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v slovenski znakovni jezik);
10. prilagojeno ocenjevanje (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo; pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

³ Besedilo velja za vse predmete splošne mature in se smiselno uporablja pri posameznem izpitu splošne mature.

8 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.